

प्रकरण ९ विविधतेचे गोडवे

भारतातील सांगीतिक जाळ्याचे अन्वेषण

0680CH09

उद्देश : भारतीय संगीताच्या विविध शैलीतील गाणी ऐकणे आणि शिकणे.

मणिपुरी गाणे शिका :

हा उरीत नपांगी,

भाषा : मणिपुरी

हा उरीत नपांगबी नमाना कौवी तडाबी
नपाना कौवी खुमडावी
या होई होई या होई होई या या तोहोई हो
उरीत नगंगबी खुनू चैजॉन
नापांगी फौका अयाम्बा
या होई होई या होई होई या या तहोई होई

अर्थ

उरित या पक्ष्याला आईची हाक किंवा वडिलांची हाक ऐकू आली नाही. हाताने टाळ्या वाजवा आणि पक्ष्याला हाक मारा. लाल रंगाचा पक्षी युरीट हा कबुतरसारखा असून त्याचे पोट असून

तो उंच उडतो. हाताने टाळ्या वाजवा आणि पक्ष्याला हाक मारा.

शिक्षकांना टीप

आम्ही वेगवेगळ्या मधील काही गाणी सुचवली आहेत भारतातील प्रदेश[संपादन]। या यादीतून किमान पाच गाणी शिकवावीत, अशी आमची शिक्षकांना विनंती आहे. मुलांना शिकायला आवडेल असे वाटणारी प्रादेशिक गाणीही तुम्ही शिकवू शकता.

केरळमधून नाव गीत शिका

वांचीपट्टू शिका. वांचीपट्टू पारंपारिक नौका शर्यतींशी संबंधित आहे, विशेषतः केरळच्या नदीच्या मागील भागातील शांत पाण्यामध्ये होणाऱ्या प्रसिद्ध सर्पनौका शर्यतींशी संबंधित आहे. या नौका शर्यती राज्यातील सांस्कृतिक उत्सवाचा अविभाज्य भाग आहेत. त्यांच्यासोबत चैतन्यपूर्ण आणि लयबद्ध नाव गीतांचे संगीत असते.

केरळ सर्प बोट शर्यत

कुट्टनादन पुंजाईले

भाषा: मल्याळम

कुत्तानादन पुंजायिले
कोचु पेन्ने कूयिलाले
कोट्टु वेणम् कूझल वेणम्, कूरावा वेणम्
कुत्तानादन पुंजायिले, थिथै थाक थैथै
थॉम
कोचुपेन कूयिलाले, थिथी थारा थै थॉम
कोट्टु वेणम् कूझल वेणम्, कूरावा वेणम्
(ओ... थिथिथरा थिथिथै थिथै थाक थै थॉम) × ४
वरावेल काणारु वेणम् कोडी तोरणंगल
वेणम्
विजयश्री लालि थारयी वरन्नु निजल
(ओ... थिथिथरा थिथिथै थिथै थाक थै थॉम) × ४
करूथा चिराकु वाचु थिथै थाक थै थै
थॉम
अरयन्न किलिपोल थिथिथरा थै थॉम
करूथा चिराकु वेचोर अरयन्न किलिपोल
कुतीचु कुतीचु पायुम कुतिरा पोल
(ओ... थिथिथरा थिथिथै थिथै थाक
थै थै थॉम) × ४

तात्पर्य : या गाण्यात केरलातील कुट्टानाड क्षेत्राच्या सौंदर्याचे चित्रण केले आहे. आणि ते नैसर्गिक वातावरणाचा आनंद घेण्यासाठी गाणे गाण्याची इच्छा व्यक्त करते.

तुम्हाला माहीत आहे का?

१९२६ साली आसाममधील सादिया येथे एका उत्कृष्ट संगीतकाराचा जन्म झाला त्याचे नाव भूपेन हजारिका होते. ते पार्श्वगायक, गीतकार, संगीतकार, कवी, अभिनेते, कलाकार, संपादक, चित्रपट निर्माते आणि शिक्षणतज्ज्ञ होते. त्यांनी संगीताचा वापर 'सामाजिक परिवर्तनाचे साधन' म्हणून केला आणि प्रेरणादायी गीते रचली. त्यांना भारतरत्न, दादासाहेब फाळके पुरस्कार आणि संगीत नाटक अकादमीसह अनेक राष्ट्रीय पुरस्कार मिळाले आहेत.

ईशान्य भारतात आसाममध्ये ई मातिरे मोरो मोटे असे सूर आहेत

चला गाणं शिकूया.

भाषा: **आसामी**

ई मातिरे मरो मोते
मातिके सुमिलो
ई मातिते जीवन सोबी
आंकी आंकी मोसिलो
द्वार आअखार रोहन
कियोनो लागे लागे
हागर तोलिर माणिक
कियोनो लागे लागे
आँहा आँहा
मातर बुकुत मोनोर मालोति बुतोलोन मोनोर
कोरनिरै

हूरोर पापोरिरे आजि
हुकुमार थापोना होजुवा
हुंदर हुडिनोर
नोटन दृष्टिकोण नोमुहा

तात्पर्य : गायक पृथ्वीविषयी आपुलकी व्यक्त करतो आणि आकाशाच्या रंगात किंवा समुद्राच्या मोत्यांमध्ये न राहता त्यावर आनंद शोधण्याची चर्चा करतो. सूर्यप्रकाश किंवा जंगले इत्यादी निसर्गाचे सर्व पैलू पृथ्वीवर आहेत आणि अत्यंत मौल्यवान आहेत, असे गायकाला वाटते.

पश्चिमेकडील गुजरातच्या भूमीत जाऊन गाणे शिकूया, पोताना ज दरिया मा

भाषा : **गुजराती**

पोताना ज दरिया मा
पोतानी ज डुबकी थी
जात नु अमूल मोती लो
एवो कों छे खलासी
माने कहि दो ने
एना ठाम ने ठँकाना
माने दाई दो ने
एवो कों छे खलासी
माने कहि दो ने
गोती लो, तामे गोती लो गोती लो

तात्पर्य : या गाण्यात जीवनाचे वर्णन समुद्रातून होणारा प्रवास असे केले आहे. बोटीचा माणूस दिशा आणि हेतू प्रदान करणाऱ्या व्यक्तीचे प्रतीक आहे, तर मोती या अनुभवांद्वारे मिळविलेल्या मौल्यवान क्षणांचे किंवा खजिन्याचे प्रतिनिधित्व करतात.

गुजरातमधून एक गरबा शिका

गरबा हे संगीताच्या पारंपारिक प्रकाराचे नाव आहे आणि एक लोकनृत्य आहे जे बऱ्याचदा नवरात्रीच्या उत्सवात सादर केले जाते. ढोल, तबला, ढोलक यांसारखी पारंपरिक तालवाद्ये आणि हार्मोनियम, बासरी यांसारखी मधुर वाद्ये या प्रकाराने वाजवली जातात. टाळ्या वाजवणे आणि दांडियाच्या काठ्यांनी एकमेकांवर हळुवार आदळणे यासारख्या शरीराच्या तालवाद्यांमध्ये अधिक लयबद्ध थर जोडले जातात. हे मधुर नमुने आनंदाची आणि उत्सवाची भावना निर्माण करतात. नर्तक भगवान श्रीकृष्ण (कनुदा) वरील तिच्या प्रेमाबद्दल गात आहे.

तारी बांकी रे

तारी बांकी रे पघलदी नु
 फुमतु रे माने, घामतु रे आता
 कौंचुरे कानूदा ताने अमतु
 तारी पय्यु रे पगार्खु चम
 फुमतु रे माने, घामतु रे आता
 कौंचुरे कानूदा ताने अमतु
 फुमतु रे माने, घामतु रे आता
 कौंचुरे कानूदा ताने अमतु
 तारी बांकी रे पघलदी नु
 फुमतु रे माने, घामतु रे आता
 कौंचुरे कानूदा ताने अमतु

आपण एक तमिळ गाणे शिकूया. अथिंथोम

थविल

चेंडा

अथिन्योम थिंधियम थॉमदना
थिन्याडी थिंधोम
ठकठिंथोम थिंधियम
थॉमदना थिन्याडी थिंधोम
आदाथा जावाथु मनम आदिदुम
बोम्मी
आंडवनाई थालातुम इसाई केलदी
बोम्मी
एन् पाट्टु वंधालिया मनम
थुल्लिदुम बोम्मी
अवन पाट्टु इल्लाधा इडम येगडी
बोम्मी
मुखन्न मुथागा थांडा पाट्टु
पुदिचेन
पाटीले पलकोडी नेन्जा नानुम
पुदिचेन
अथिन्योम थिंधियम थॉमदना
थिन्याडी थिंधोम
ठकठिंथोम थिंधियम
थॉमदना थिन्याडी थिंधोम

तात्पर्य: हे गीत गाण्याच्या आनंदाचा वेध घेते.
गाण्यात लयबद्ध घटक आहेत जे त्याला आकर्षक
बनवतात.

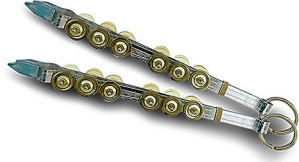
कन्नड गीत
चेलुवैया

चेलुवया चेलुवो थानी थंदनना

चिन्माया रूपे कोलन्न कोले
चेलुवayya चेलुवो थानी तंदना
चिन्माया रूपे कोलन्न कोले
अथा नोडु इथा नोडु
चित्रदुर्ग कुटे नोडु
हाथी नोडु नन्न तवूरना
चेलुवayya चेलुवो थानी थंदनना
चिन्माया रूपे कोलन्न कोले
चेलुवayya चेलुवो थानी तंदना
चिन्माया रूपे कोलन्न कोले

तात्पर्य: कर्नाटकच्या सौंदर्याचा उत्सव साजरा
करणारे हे आनंददायी लोकगीत आहे.
कर्नाटकातील भव्य चित्रदुर्ग किल्ल्यासह
आजूबाजूच्या गोष्टींचे सौंदर्य पाहण्यासाठी हे गाणे
आपल्याला आमंत्रित करते.

आपल्या देशातील प्रत्येक प्रदेशातील विविध
प्रकारच्या गाण्यांविषयी जाणून घेताना 'विविधतेचे
सूर' या अध्यायाच्या शीर्षकाची प्रासंगिकता लक्षात
आली असेलच.

चिमटा

हे जींद माहे बजारे

भाषा: पंजाबी

ओ जिन्द माहि बाजारे ...
 ओ जिन्द माहि बाजारे कुमलाइयाँ
 वे तेरीयाँ लाडालियाँ ...
 वे तेरीयाँ लाडालियाँ परजाइयाँ
 के बाजी फेर कदे ...
 के बाजी फेर कदे ना आयाँ
 (उम्मा ... उम्मा ... उम्मा ... उम्मा ...
 उम्मा ... उम्मा ... उम्म) × 2
 के एक पल बहि जाना
 के एक पल बहि जाना मेरे मखना
 वे तेरे बाजू ओए
 वे तेरे बाजू वेड़ा सखना
 के एक पल बहि जाना ...
 के एक पल बहि जाना मेरे कोल ...
 (उम्मा ... उम्मा ... उम्मा ... उम्मा ...
 उम्मा ... उम्मा ... उम्म) × 2

पिशव्या

तात्पर्य: हे गाणे प्रेम, प्रियजनांच्या पुनरागमनाची तळमळ आणि एकत्र घालवलेले आनंदी क्षण व्यक्त करते

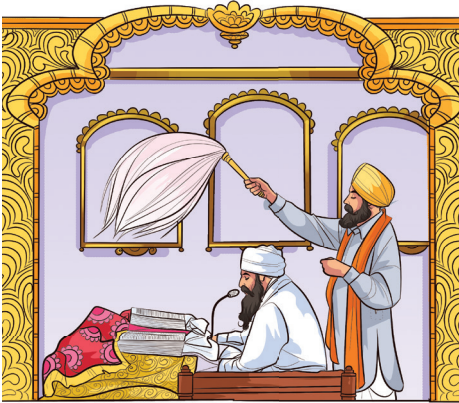
क्षत्रिय कुलावत्सन

भाषा: मराठी

क्षत्रियकुलावतंस
 सिंहासनदीश्वर
 श्रीमंत छत्रपति शिवाजी महाराज की जय
 आरे आले रे आले रे (आले आले रे)
 आर मराठे आले रे (आर मराठे आले रे)
 शान राजांची घेऊन (शान राजांची घेऊन)
 आता रणी निघाले रे (जय भवानी)
 आर तुफान पेतल (तुफान पेतल)
 आण गणिम खेताल (गणिम खेताल)
 तर एकच नाव हे
 आमच्या शिवबांच घेतला (आमच्या शिवबांच घेतला)
 श्वासात राज र ध्यानात राज
 घवात राज र भावात राज
 जगण्यात राज र मरण्यात राज
तात्पर्य : छत्रपती शिवाजी महाराजांना आदरांजली वाहत, त्यांच्या वंशाचे, शौर्याचे आणि कर्तृत्वाचे कौतुक करणारे हे गीत आहे. ते त्यांच्या नेतृत्वाबद्दल आणि धाडसाबद्दल आदर आणि कौतुक व्यक्त करतात.

तुम्हाला माहित आहे का?

भारतीय संगीत हे समाजातील परंपरा आणि प्रथामधून खूप पुढे आले आहे. भक्ती हा भारतीय सांगीतिक अभिव्यक्तीमध्ये प्राथमिक आकृतिबंध म्हणून उभा राहतो. कीर्तन, शब्द, भजन आणि कव्वाली हे संगीताच्या या भक्तीपूर्ण पैलूचे उदाहरण आहे.

दैवी मुलांच्या भक्तिमार्गात

लोकांनी वेगवेगळी पूजा आणि गाताना पाहिलं असेल भक्तिरचनांचे प्रकार[संपादन]। त्यातील काही जाणून घेऊया.

कीर्तन

भारतरत्न भीमसेन जोशी यांनी गायलेली भाषा :
मराठी

जो का रंजाळे तायासी होन जो आपुळे
खाण्याची आवड जाणून घेण्यासाठी खेळणी
साधू ओड

तुकामाने सांगू किती तोची भगवंत्याचा मूर्ती

अर्थ : संत तुकारामांची ही रचना अभंग कीर्तन म्हणून केली जाते. हे गाणे संदेश देते, "खऱ्या माणसाला तो ओळखा जो इतरांच्या दुःखाला आणि वेदनांना खोलवर जाणतो आणि सहानुभूती बाळगतो. अशा दयाळू व्यक्तींच्या अंतःकरणात देवाचा वास असतो."

हायमन्स (भक्तिरचना) चर्चमध्ये गायली जाणारी

शब्द

नानक चिंता मत करो, चिंता तिस ही है!

जल में जानत उपाईयां, तीना भी रोज़ी देय!

नानक चिंता मत करो, चिंता तिस ही है! ओथै हत्त न चालई, न को किरस करेय! सौदा मूल न होवई, न को लाय न देय! जीआ का आहार जीआ,

खाना ऐहो करेय! विच उपाए सायर, तीना भी सार करेय! नक चिंता मत करो, चिंता तिस ही है!

अर्थ : शब्द हे गुरुद्वारांमध्ये गायले जाणारे गीत आहे. हे गाणे जास्त चिंता न करण्याचा सल्ला देते कारण शेवटी प्रत्येक गोष्ट ईश्वरी इच्छेने निर्धारित केली जाते. देवाने पाण्यातील वनस्पती आणि जीवसृष्टी निर्माण केली आहे. त्यांना उदरनिर्वाहही पुरवतो. गुरु नानक आपल्या शिष्यांना चिंता करणे सोडून विश्वास ठेवण्यास सांगतात. नदी असो वा महासागर, त्यात राहणारे प्राणी निसर्गाच्या नियमांनुसार जगत असल्याने ते जगू शकतात. सर्वशक्तिमान सर्व प्राण्यांची काळजी घेतो. माझ्या दीपात तेल दे, मला जळत ठेव माझ्या दीपात तेल दे, मी प्रार्थना करतो माझ्या दीपात तेल दे, मला जळत ठेव माझ्या दीपात तेल दे, दिवसाच्या अखेरीपर्यंत मला जळत ठेव चल होसाना आणि गा होसाना गा होसाना राजांचा राजा

अर्थ : हे गीत ख्रिस्ती भजन आहे. यातून

सर्वशक्तिमानांवर श्रद्धा आणि भक्ती ठेवण्यास सांगते. यातून राजांचा राजा म्हणून येशू ख्रिस्ताची स्तुती आणि उपासना केली गेली आहे.

करतो, तेव्हा आपल्या लक्षात येते की आपल्यापैकी प्रत्येकाला चालविणारी जीवनशक्ती, आत्मा एकच आहे.

भारतीय संगीताचे प्रकार

शास्त्रीय संगीत, प्रादेशिक संगीत, भक्तीसंगीत असे अनेक प्रकारचे भारतीय संगीत शिकण्यात आपल्याला मजा आली. विविध प्रदेशातील गाणी शिकणे ही केवळ मजाच नाही तर आपल्या

सुफी गीत

मो मिना मा

भाषा शिका : फारसी

मो मिना मा दूध लेके एमा याके जिस्मिशा मा दूध लेकिन जा याके जमा गुफ्तम जौन हे ये शान

अर्थ : सुफी गीत एका आणि शिका. 'निष्ठावान एक आत्मा आहे' ही मसनवी मधील एक कविता आहे, जी कुराणापासून प्रेरित आणि जलालउद्दीन मोहम्मद बलखी यांनी फारसी भाषेत लिहिलेली आहे, ज्याला रूमी देखील म्हणतात. 'विश्वासू एक आत्मा आहे' ही कविता आपल्या सर्वांमधील एका देवत्वाचे वर्णन करते. जेव्हा आपण आपल्या शारीरिक आवरणातील अडथळे दूर

देशातील विविध राज्यांची स्थानिक संस्कृती आणि परंपरा समजून घेण्यास मदत करते, याची आपल्याला जाणीव आहे. वेगवेगळ्या प्रकारची गाणी निवडा आणि ते शिका. ते वर्गात, सभागृहात किंवा आपल्या मित्र-मैत्रिणी, परिवारात सादर करा.

